

”En ryggrad för vad vi är och vill”

Sammanställning av rådslaget om
IOGT-NTO:s värdegrund

av Eva Åhlström

”En ryggrad för vad vi är och vill”

Sammanställning av rådslaget om IOGT-NTO:s värdegrund

Vad står IOGT-NTO för, och vad innebär det att vara medlem i IOGT-NTO? Under 2009 har förbundet genomfört ett rådslag, som visar att det är frågor som engagerar föreningar och medlemmar. De insända svaren ger också en tydlig signal om att diskussionen behöver fortsätta.

IOGT-NTO:s värdegrund är uttryckt i grundsatser och program. Rådslaget visar att den inte är självklar för alla medlemmar, även om det finns en bred uppslutning kring synen på alla människors lika värde, demokrati och nykterhet. Det finns många uppfattningar om hur de övergripande värderingarna ska formuleras, tolkas och tillämpas.

Många av svaren, från både grupper och enskilda, talar om hur viktigt det är att vi håller värdegrunden levande, att vi diskuterar den och ser till att alla medlemmar känner till den. Flera grupper kommer också med förslag om var och hur diskussionen kan föras vidare.

Rådslaget

Rådslaget har pågått under hela 2009. Föreningar, grupper och enskilda medlemmar inbjöds att diskutera och komma med synpunkter på IOGT-NTO:s grundsatser och program med utgångspunkt från tre frågor:

Fråga 1

Hur tolkar du/ni dagens grundsatser och program? Vad betyder orden i dagens samhälle?

Fråga 2

Vilken betydelse har grundsatser och program för organisationen? b) verksamheten? c) den enskilde medlemmen?

Fråga 3

Tycker du/ni att grundsatser och program behöver ändras eller kompletteras på något sätt?

Frågorna har diskuterats i studiecirkel, vid föreningsmöten, distriktsårsmöten och andra samlingar. De har också engagerat enskilda medlemmar, som skrivit ner och skickat in synpunkter på innehåll och formuleringar i grundsatser och program. En del har också passat på att skicka med synpunkter på förbundets verksamhet och förslag om nya aktiviteter.

Från grupper finns cirka 130 insända svar, och från enskilda medlemmar cirka 30. Det är svårt att beräkna hur många medlemmar som har varit med i grupperna, eftersom det inte framgår av svaren. Projektledarna för rådslaget beräknar att cirka 2 500 personer har deltagit. Men helt säkert har frågorna diskuterats av många fler än av dem som har skickat in svar. Säkert har frågorna också väckt tankar som kan diskuteras vidare även efter rådslaget.

Givna ledstjärnor eller otidsenliga dokument

Av dem som svarat på den första frågan anser en del att grundsatser och program ger en tydlig värdegrund, och att

de är givna ledstjärnor för alla nykterister. Några betonar att de är lika aktuella idag som när de skrevs. De tycker inte att grundsatserna behöver ändras, men att vi måste diskutera dem för att hålla dem levande. (Nuvarande grundsatser och program skrevs 1970, men de ger uttryck för samma värderingar och uppfattningar som när organisationen bildades för 130 år sedan.)

Andra anser att grundsatser och program är otidsenliga, och att IOGT-NTO-rörelsen måste anpassa sig – och sina grundläggande dokument – efter samhällsutvecklingen.

”Grundsatserna är grundbulten i vår tillvaro och bör vara ett dokument som varar över lång tid.”. ”Jag är stolt över grundsatser och program.”

Riktlinjer att hålla levande

För organisationen betyder grundsatser och program enligt några av de svarande ”en ryggrad för vad vi är och vill”, riktlinjer att följa och vårt ansikte utåt. För verksamheten ger de en grund att arbeta utifrån, ”bra riktlinjer men ändå frihet”. Och för den enskilde medlemmen ”något att leva upp till”.

Några tycker att grundsatser och program hjälper oss att få en gemensam grundsyn, att de kan vidga organisationen och stärka verksamheten. Andra tycker att de ger oss demokratisk skolning. Men fler svarar att ”vi vet att grundsatserna finns, men vi aktualiserar dem sällan”. Många talar om hur viktigt det är att vi håller värdegrunden levande, att vi diskuterar den och ser till att alla medlemmar känner till den.

Ännu fler kommer med konkreta förslag om hur vi ska hålla grundsatser och program levande, till exempel genom studie-cirklar och diskussionskvällar, att ta upp en grundsatser på varje

medlemsmöte, att lyfta fram dem i Accent eller att sätta upp dem på tavlor i föreningslokalerna.

Flera svarande är oroliga för att nya medlemmar inte känner till värdegrunden och att de inte får tillräcklig information om den när de värvas. De har också förslag om cirklar och möten av olika slag. Några föreslår att en kort version av grundsatser och program ska finnas på medlemskort och värvarblanketter.

Några tycker att grundsatser och program i första hand ska gälla för organisationen och verksamheten, inte för den enskilde medlemmen. Men många betonar tvärtom att de som är medlemmar i IOGT-NTO måste känna till vad organisationen står för och leva efter det.

”De betyder något bara för de äldre, de nyrekryterade vet inte mycket om dem. De flesta känner bara till att vi arbetar med drogfrågan.”

”Vi måste öka intresset för våra grundsatser. Kan vi göra det lite roligare? Till exempel använda UNF:s klättervägg och skriva lappar på väggen.”

”När man uttalar sig i IOGT-NTO:s namn måste man hålla sig till våra grundsatser och program.”

”Att vara medlem är ett större ställningstagande än att ’bara’ vara nykter.”

Kortare och lättare

En grupp svarar kort och gott ”Nej!” på frågan om grundsatser och program behöver ändras eller kompletteras på något sätt. Några andra tycker också att de är bra som de är. Men många har förslag till ändringar.

En vanlig uppfattning är att innehållet är bra men att språket

behöver ses över. En del tycker inte att det räcker, de vill ha kortare och mer lättillgängliga texter. Några föreslår grundsatser i få korta punkter, som sedan kan kompletteras med ett program eller annan förklarande text.

Några grupper vill i stället slopa uppdelningen i grundsatser och program. Ett förslag är att slå ihop dem till ett dokument som kallas ”värdegrund”.

De flesta förslagen till ändringar eller tillägg gäller punkterna om allas lika värde och om alkohol, narkotika och andra gifter, men det finns också en rad andra förslag och önskemål.

”Grundsatserna ger bra stöd men är skrivna alltför högtravande. Skriv så att de känns personliga!”

”För mycket snack och för mycket ord.”

Nykterhet först som sist

Flera grupper vill vända upp och ner på grundsatserna, så att punkten om ”Alkohol, narkotika och andra gifter...” kommer först, eftersom det är den frågan som är nykterhetsrörelsens profilfråga. Några tycker till och med att grundsatserna i princip bara ska handla om inställningen till alkohol och narkotika och att resten är onödigt.

Men det finns också de som tycker precis tvärtom, att nykterheten är en konsekvens av det som står före, och att den punkten därför ska stå sist.

”Alkohol- och narkotikafrågan är vår profilfråga, och den bör stå först – inte sist – i grundsatserna.”

”Nykterheten är en konsekvens av önskan om en bättre värld. Den kampen går före, därför ska nykterhet stå i slutet av grundsatserna.”

Många har synpunkter på formuleringar och ordval i texten om alkohol, narkotika och andra gifter. De tycker till exempel att det är oklart vad som menas med andra gifter, och de efterlyser tydligare skrivningar om IOGT-NTO:s inställning till narkotika.

Ett par grupper och några enskilda vill skriva in ”nolltolerans”, det vill säga att det inte ska vara tillåtet att dricka lättöl eller liknande.

Några tycker att det borde finnas en punkt i grundsatser och program som handlar om kamratstöd och socialt engagemang. Några vill ha tillägg om dopning och spelberoende.

*“Helnykter? Räcker det inte att vara nykter?”
”Nolltolerans = 0 procent alkohol.”*

Allas lika värde

Flera grupper betonar att ”allas lika värde” är en övergripande grundsats, och någon vill ha ett citat ur FN:s deklaration om mänskliga rättigheter som inledning.

Många har synpunkter på första punkten i programmet, ”IOGT-NTO vill för att förverkliga sina grundsatser bygga upp en världsomfattande folkrörelse som inom sig samlar män och kvinnor utan hänsyn till ras, nationalitet, religion, social ställning eller politisk åskådning”.

De flesta av dem vill lägga till ”sexuell läggning” efter ”utan hänsyn till...”. Några vill också lägga till ”funktionshinder”.

Flera vill ta bort ”ras” eller ersätta det med ”folkgrupper”. Några vill byta ut ”män och kvinnor” mot ”människor”.

Ett par grupper tycker att man i stället för att göra tillägg om sexuell läggning eller funktionshinder att ska ta bort hela ”katalogen över avvikelser”. De menar att det räcker att tala om att alla är välkomna som ställer sig bakom grundsatser och program.

Några vill att det ska framgå tydligare att IOGT-NTO-rörelsen är politiskt och religiöst obunden. Någon vill lyfta fram det mångkulturella, så att fler känner sig välkomna.

”Det finns inte raser, bara människor.”

”IOGT-NTO bör bli mer öppet för HBT-personer och ett sätt är att inkludera sexuell läggning bland de andra faktorer som förbundet inte ska ta hänsyn till.”

Fred, klimat, folkbildning

När det gäller övriga punkter i grundsatsen och program finns förslag om att byta ut enstaka ord eller formuleringar.

Dessutom finns flera förslag om tillägg eller nya punkter. Några vill lyfta fram IOGT-NTO-rörelsens internationella ansvar och solidaritet med fattiga människor. Några tycker att fredsfrågan har kommit bort i dagens grundsatsen.

Ett par grupper vill att det ska framgå tydligt att IOGT-NTO-rörelsen är en folkrörelse. Några föreslår tillägg om folkbildning och kultur, och andra vill ha en punkt om klimatfrågor och långsiktigt miljöarbete. Flera grupper vill ha in vikten av alkoholfria miljöer.

Några vill att IOGT-NTO:s vision – ”ett samhälle en värld, där alkohol och andra droger inte hindrar människor att leva ett fritt och rikt liv” – ska skrivas in i grundsatserna. Det finns också förslag om att skriva in de tre verksamhetsområdena – alkoholpolitiskt arbete, förebyggande arbete och socialt arbete.

Flera av dem som svarat skickar också med förslag om verksamhet och aktiviteter kring aktuella frågor inom de tre verksamhetsområdena.

De insända svaren visar att rådslaget har varit välkommet, och

att deltagarna har uppskattat möjligheten att få fundera över vad IOGT-NTO står för och vad medlemskapet betyder. Att så många betonar att värdegrunden måste hållas levande tyder på att diskussionerna kommer att fortsätta långt efter att rådslaget är avslutat – vid föreningsmöten, i studiecirklar och runt många kaffebord.

”För övrigt uppskattar vi initiativet till rådslaget. Vi skulle välkomna fler rådslag, till exempel om föreningsdemokrati, medlemsaktivitet och utåtriktad verksamhet.”

IOGT-NTO

Box 12825 • 112 97 Stockholm • 08-672 60 00 • www.iogt.se